

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Sønderjydsk Maanedsskrift

Udgivet af Historisk Samfund for Sønderjylland
ved Cl. Eskildsen og H. Lausten-Thomsen.

INDHOLD:

1. *Leo Novrup*: Mosehornuglen (Asio Flammeus).
2. *Hans Krog, Christiansfeld*: Kobbersted.
3. Samleren.

Sønderjyllands Kreditforening

Telf. 398 Haderslev Telf. 399

Aktieselskabet

Københavns Tarm Kompagni

Frederiksholms Kanal 26, København K.
Central 5595. Telegradr. Danskslagt.

C. M. Hess' Fabrikker A/S., Vejle VEJLE STØBEGODS

Forhandlere overalt!

Højskolehjemmets Hotel

Banepladsen - SVENDBORG - Telf. 753

Absolut Byens bedste Hotel og Madsted
Man føler sig hjemme her.

Københavns Havn

Nordens største Havn

Spare- og Laanekassen for Frøs og Kalvsind Herreder.

Kontortid 9-12 & 2-5.

RØDDING.

Køb dansk Arbejde!

Banken for Brørup og Omegn.

Aktieselskab.

Kontortid 10-12 & 2-4.

BRØRUP.

For knapt 11 Øre daglig

har man 2 Gange aarligt i **Landbrugslotteriet**
Chancen for en Gevinst paa

80,000 Kroner

Lodsedler til 1. Klasse sælges i disse Dage

1/4 Seddel Kr. 1,30, 1/2 Seddel 80 Øre hos

Kollektørerne og i Hovedkollektionen Frederiksbergg. 2, Kbhv.

VOJENS ANDELS-SVINESLAGTERIS UDSALG

HADERSLEV

VOJENS

RØDEKRO

VAMDRUP

TOFTLUND

Telf. 27.

Telf. 9.

Telf. 28.

Telf. 32.

Telf. 9.

Hellebæk Fabriker

Klædefabrik

Kontor Østergade 36 - København

TUXHAM RAAOLIEMOTORER

ER DE BEDSTE

TUXHAM A/S MASKINFABRIK KØBENHAVN - VALBY

Forlang

Mogensen & Dessau's

Vasketoffer, Hvidevarer,
Sengeartikler, Floneller
hos deres Manufakturhandler.

Garanteret
sol- og vaskeægte Farver.

Bemærk
det plomberede Garantimærke.

Vælg det bedste —
det gør vi.

Hotel Skandinavien AARHUS

Telefon: Aarhus 1 og 2.
Statstelefon 1

1. Klasses jydsk Hotel

Horsens Landbobank A/S

Kontortid 9¹/₂ - 2 og 4 - 5

HORSENS

Spare- & Laanekassen
for Kolding By og Omegn

Stiftet 1856

Reservefond ca. 1¹/₂ Million

DANSK ANDELS LIVSFORSIKRINGSSELSKAB KOLDINGHUS

Jernbanegade 41 Kolding
Afdeling for Opsparingsuhre.

Sparekassen
for Haderslev Bys Omegn

Kontortid:

9-12, 2-4. Lørdag 9-1.

HADERSLEV

Ernst Petersen

Architekt

KOLDING

Alfred Benzon

København

C. 194

Sdr. Boulevard 7.

D. R. S.

1. April 1934.

Fot. *Leo Novrup.*

Fig. 1. Yngleplads for Mosehornugle. Rudbøl Marsk, Maj 1933.

MOSEHORNUGLEN

(ASIO FLAMMEUS)

AF LEO NOV RUP

En af Marskengenes ejendommeligste Fugle er ubetinget Mosehornuglen, og det er meget glædeligt, at denne Fugl breder sig stærkt i Sønderjylland, hvilket — for en Del i hvert Fald — paa Tønderegnen skyldes Afvandingen. Før denne blev paabegyndt, var Engene for fugtige; da passede de bedre for Ænder og Vadere, som nu er ved at faa det for tørt. — Godt, at andre Fugle saa rykker ind og fylder Pladserne.

Færdes man en Del ude i de store Engdrag mellem Rudbøl og Højer, undgaar man ikke at se Mosehornuglen, som holder til i Engene. Man forbavses maaske over midt paa Dagen at træffe en Ugle, som tilsyneladende slet ikke generes af Dagslyset, men tumler sig frit og let, selvom Solen skinner. Det er ikke blot et enkelt Par, man ser; der er adskillige, men hvert Par har sit Omraade, en Fenne. Taler man med Marskegnens Beboere, faar man at høre,

at Uglen er kommet i de senere Aar, siden Afvandingen har begyndt at tørlægge de vaadere Partier i Engene. Den gamle »Markmand«, som nu i over 30 Aar har gaaet rundt og tilset Kvæget i Fennerne, meddelte, at han saa de første for en halv Snes Aar siden, »men,« føjede han til, »det er dog først i de sidste Aar, den ret har bredt sig«. Han nævnede en hel Mængde Fenner, hvor der opholdt sig Mosehornugler, og det stemte altid; saa snart jeg nærmede mig Stedet, kom Hannen mig i Møde og prøvede alle mulige Kneb for at lokke mig bort fra Redestedet.

30. April 1933 var jeg en Tur ude i Marskengene mellem Rudbøl og Højer og blev da klar over, at 3 Par Mosehornugler holdt til i Nærheden af hverandre, men alligevel saadan, at de hver havde en bestemt Fenne, som de vilde raade over. Kom en Han indenfor en andens Enemærker, fløj de kæmpende imod hinanden, saa det var tydeligt, at de ikke taalte hinandens umiddelbare Nærhed. Hannerne opholdt sig det meste af Tiden højt oppe i Luften oven over Stedet, hvor de havde hjemme, og der boltrede de sig saa mesterligt, at det var en Lyst at se. Fuglene aabenbarede sig som virkelig gode Flyvere, der elegant og behændigt undgik næsvisse Angreb fra Krager og Maager, der tilfældigt trak forbi. Særlig beundrede jeg Uglens Flyvefærdighed, da den lod sig falde paa Hovedet skraat ned gennem Luften i rasende Fald — ret som en Falk, der slaar. Under Faldet fremkom en klappende Lyd, og det varede noget, før jeg blev klar over, at denne frembragtes med Vingerne, som Uglen slog mod hinanden under Bugen; det var altsaa Vingernes Underside, som med stor Kraft og Hurtighed sloges mod hinanden. Denne Klappen, der mindede om almindelig Klappen i Hænderne, var ikke langvarig; det hele drejede sig kun om 1—2 Sekunder, hvor der hørtes 5—7 enkelte Klap, som fulgte saa hurtigt efter hverandre, at det kneb med at opfatte hver enkelt Lyd. Lyden var ret kraftig, og naar Uglen foretog sine Klapmanøvrer højt oppe i Luften oven over Redestedet, kunde den i hvert Fald høres 500 m bort. Foruden denne Klappen var Mosehornuglen i Stand til at frembringe enkelte, kraftige Klap med Vingerne, naar de sloges sammen over Ryggen, men paa denne Maade bemærkede jeg aldrig mere end et Slag ad Gangen. Denne »Eenklappen« har jeg imidlertid kun iagttaget enkelte Gange, hvorimod jeg har set førstnævnte Klappen med Falden gennem Luften Snes af Gange, dog første Gang 30. April 1933. — En Ejendommelighed ved Mosehornugtens Flugt i Almindelighed er dens ret betydelige Opadløftning af Vingerne. Hannen slaar Vingerne højere opad end Hunnen,

hvorved Flugten bliver særlig smuk og let kendelig. De førnævnte, ejendommelige Flyvemanøvrer har jeg kun set Hannen udføre, og jeg mener, at den foretager dem for at tækk s Hunnen.

Jeg fandt ikke Mosehornuglens Rede 30. April, men derimod opdagede jeg en Rede af Atling, *Anas querquedula*, med 10 Æg, som iøvrigt kun var ca. 20 cm fra Uglereden; begge var anlagt paa ens Grund: Eng med højt, vissent Græs. Sidstnævnte fandt jeg først 4. Maj, og den indeholdt da baade store og smaa Unger. Inden jeg naaede Fennen, hvor Reden var, saa jeg Hannen flyve højt over Redestedet og idelig udføre de mærkelige Klapmanøvrer.

Fot. *Leo Novrup*.

Fig 2. Han af Mosehornugle i Luften over Redestedet.
Rudbøl Marsk, Juni 1933.

Da jeg nærmede mig Stedet, hvor Hunnen laa hos Ungerne, fløj Hannen ned paa Jorden et Stykke foran mig og gjorde alt for at lokke mig bort; den kastede sig fladt ned, bredte Vingerne ud og bevægede dem op og ned, samtidig med, at den lod en pibende Lyd høre, og de gule Øjne flammede i Sollyset. Det skete ogsaa, at den blev staaende i Stedet for at kaste sig fladt ned; da peb den ikke, men vuggede fra Side til Side sigende: Uh, uh, u-u-u-uh. Da Hannen gjorde sig saa megen Umage, var jeg klar over, at Reden maatte findes i Nærheden, og det varede heller ikke længe, før jeg fik Øje paa Hunnen i det visne Græs, ca. 4 m fra mig; den havde rejst Fjerhornene og lukket Øjnene, saa kun en lille Spalte var aaben. Saaledes haabede den aabenbart at gøre sig usynlig i Græsset, som dens Farve faldt saa ypperligt sammen med. Jeg gik et Skridt hen imod Reden og begyndte at indstille mit Kamera i Haabet om at faa et Billede af Hunnen paa Reden, men jeg blev for dumdristig og gik endnu et lille Skridt nærmere, hvorpaa Uglen fløj og efter-

lod sig'en Redefuld Unger. Jeg blev lidt forbavset, da jeg saa Unger i Stedet for Æg, som jeg havde ventet. Der var 8 Unger af 3 forskellige Størrelser: 4 af Duestørrelse, 2 lidt mindre og 2 saa store som nyklækkede Kyllinger. Medens jeg opholdt mig ved Reden, fløj Hunnen rundt over Stedet og gentog idelig: Jæv, jæv, æv. Den var en Del større og mørkere end Hannen, saa man kunde let se Forskel paa dem i Luften. Hannen var meget ophidset over, at jeg opholdt mig ved Ungerne og fløj tæt forbi mig og slog »Knebs« med Næbbet; ogsaa med »Klapfald« jog den mig forbi Øret, saa det gjaldede, og jeg fik saaledes Lejlighed til at se det paa nært Hold; af og til kastede den sig paa Jorden og udførte de førnævnte Forestillinger for at lokke mig bort fra Reden. Det var Kl. 10 Formiddag, jeg fandt Reden, og foruden Ungerne laa der 2 Markmus i Boet.

5. Maj var der kun 6 Unger i Reden, og Hunnen rugede dem; 2 af de største havde allerede forladt Reden og taget Ophold i Græsset ca. 10 m fra Redestedet. Da jeg fandt dem, tog jeg hostaende Billede, som de laa ved hinandens Side.

7. Maj var der kun 4 Unger i Reden; de 4 største var nu gaaet, mens de smaa endnu rugedes i Reden.

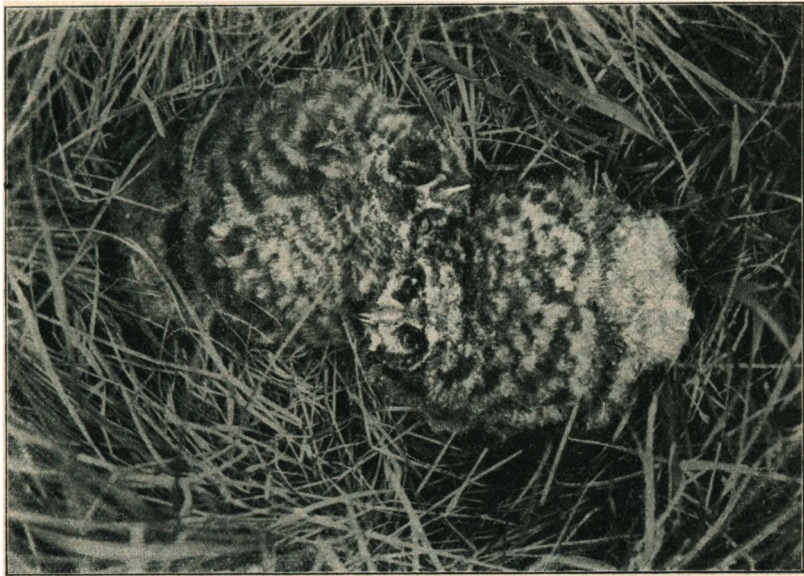
16. Maj laa der 2 døde Unger i Reden, traadt ihjel af Stude, som var sluppet ud nogle Dage forinden. I Nærheden af Reden fandt jeg 2 af de største, som ogsaa havde mistet Livet paa denne Maade. Til min store Glæde fandt jeg dog 2 i Live, og for at redde dem, flyttede jeg dem over i en anden Fenne, hvor der ikke var Kreaturer, og en bred Grøft dannede nu Skel mellem Stude og Ungleunger. Hannen var især interesseret, da jeg flyttede Ungerne, og den var ogsaa øjeblikkelig hos dem, da jeg forlod Stedet. Hunnen fløj derimod endnu et Stykke Tid omkring gentagende sit Jæv, æv.

Naar Hannen ikke var paa Vingerne, opholdt den sig for det meste paa et bestemt Sted, en stor Jordknold ved Siden af en Grøft, hvorfra den kunde holde Udkig og i Tide advare Hunnen, naar en Fare nærmede sig. Denne Knold var ganske afslidt af Uglen og hvidpletet af Ekskrementer, ligesom der var fuldt op af Rester af Mus, som var blevet fortæret her. Det hændte ogsaa, at jeg paa Knolden saa en hel Mus, som kun var bidt i Nakken og saa lagt hen for senere at tjene til Føde. — Hannen af et andet Par havde ligeledes en saadan »Siddeknold«.

Jeg prøvede flere Gange at fotografere Uglen, naar den klappende faldt gennem Luften, men det lykkedes mig desværre ikke

at faa taget et brugbart Billede, selv ikke med et laant Apparat, som kunde tage paa $\frac{1}{250}$ Sekund.

Sidste Gang, jeg var ude at se til Uglerne, var 18. Juni, og da havde jeg den Glæde at se 2 Unger paa Vingerne; de fløj op i Nærheden af det Sted, hvortil jeg i sin Tid havde baaret de 2 Dununger over, saa jeg tror, at det var de samme, som nu lykkelig var kommet over de vanskelige Dage. Deres Fjerdragt var rødbrun, altsaa en Del mørkere end de gamle Ugles, der nærmest spillede i det

Fot. Leo Novrup.

Fig. 3. Mosehornugleunger, kravlet fra Redestedet.
Rudbøl Marsk, 5. Maj 1933.

gule. Hannen fløj over Stedet som sædvanlig, men Hunnen saa jeg ikke noget til — mulig laa den paa Æg igen. Hannen udførte endnu sine Flyvemanøvrer, men de var faatalligere nu.

I Ragnar Spärck: Nordens Dyreverden (København 1928), p. 458 fortælles om Mosehornuglen: »Naar man nærmer sig Redestedet, foretager Hannen nogle ejendommelige Flyvekunster, hvorved den antagelig søger at lokke Fredsforstyrrerens Opmærksomhed bort fra Reden. Den flyver rundt, idet den udstøder en gøende Lyd, lader sig nu og da pludselig falde ned mod Jorden, idet den gentagne Gange klapper Vingerne sammen under Bugen.« — At det er Hannen, der foretager disse Flyvemanøvrer, passer ogsaa

med mine Iagttagelser, ligesom jeg ogsaa en enkelt Gang har hørt den gøende Lyd; derimod mener jeg ikke, at »Klapfaldet« er beregnet paa at lokke Fredsforstyrrenen bort, men blot et Udtryk for Hannens Kraft og Overlegenhed. Det er Hannens Gave, i Kraft af hvilken den Parringstiden igennem leger for Hunnen.

I »Danske Fugle«, III, 1931, p. 87—88, skriver Johan Lange om Mosehornuglen i Marsken ved Ribe. Han har i Sommeren 1930 paavist 9 Par i Marsken mellem Ribe og Skærbæk og omtaler endvidere, at mange af Ungerne mister Livet ved Slaamaskinen, som gaar hen over Engene i de Dage, før Ungerne er flyvefærdige. Lange fortæller: »Naar man stod lige ved Ungerne, smed de gamle sig ofte i Græsset ret tæt ved, flagrede med Vingerne, jamrede og peb musefint, medens de stirrede vildt mod en med deres gule Øjne. En sjælden Gang fremviste de deres Flyveøvelser, som de ellers mest holder i Parringstiden . . . . Saa vidt mine Iagttagelser rækker, foretager baade Hannen og Hunnen disse Flyveøvelser. De foregik kun efter Solens Nedgang, hvorimod Uglerne ofte saas jage kort før denne Tid . . . .«. — Johan Langes Beretning om Uglens Opførsel for at lokke En bort fra Reden passer ret nøje med mine Iagttagelser, dog har jeg kun set Hannen udføre disse Underligheder paa Jorden. At baade Han og Hun skulde udføre »Klapfaldet«, mener jeg imidlertid er forkert, da jeg kun har set Hannen gøre det og har iagttaget Fuglene nøje. At den ogsaa foretager disse Manøvrer efter Solens Nedgang, tvivler jeg ikke paa, selvom jeg ikke har set det — af den gode Grund, at jeg ikke har været derude saa sent — men »k u n efter Solens Nedgang« maa jeg paatale, da jeg har set Uglen foretage sine Luftmanøvrer til enhver Tid paa Dagen, selv i det stærkeste Solskin ved Middagstide; saaledes iagttog jeg 2 Mosehornugler, der en solvarm Dag »klapfaldt« højt oppe i Luften, ca. 1/2 km fra mit Skjul. Da var jeg klar over, at det var 2 Hanners Hilsen til deres Hunner, som rugede nedenunder.

»Klapfaldet« er oprindeligt ikke et Skræmmemiddel, men en Handling, hvorved Hannen tiltrækker sig Hunnens Opmærksomhed, og som derfor særlig benyttes i Parringstiden.

KOBBERSTED

AF HANS KROG, CHRISTIANSFELD

I Aller Sogn ligger den lille By K o b b e r s t e d, der kun bestaar af to Gaarde og et nyere Hus, hvorfra man har en herlig Udsigt over Hejlsminde og Engene paa begge Sider af Tapsaaen. Denne ældgamle Boplads har i gamle Dage været et Herresæde, der tilhørte Adelen sammen med det nærliggende Skovhus og skrives da K o p a r s t a t h. Det nævnes allerede 1241 i Kong Valdemars Jordebog som Kongsgods og er der skyldsæt for fem Mark Guld. I det 16. Aarhundrede hørte K. under F o v s l e t, der 1585 af Hans Lindenow med alt Tilbehør, altsaa ogsaa K., blev solgt til Kong Frederik II. Derefter blev Gaarden — oprindeligt sikkert kun én Gaard — i ca. 2 Aarhundreder en kongelig Fæstegaard. Man ser, at flere af Besiddernes Navne fra den Tid har en fremmed Klang, og de har maaske faaet Kobbersted i Fæste som Belønning for Tjenester, der er ydet Kongen.

I Aaret 1580 nævnes J e p G r e g e r s e n fra Kobbersted. 1633 M i k k e l P e d e r s e n, 1665 K r i s t e n K n u d s e n kaldet K. Kovversted og 1672 J o h a n T e w e s. Om denne sidste, der efter Navnet at dømmes er kommen sydfra, findes en Del Akter vedrørende en Strid med Præsten i Aller, P e t e r N i s s e n (1664—82) angaaende nogen Jord paa Kobbersted Mark, som Præsten paastod, man i Kobbersted uretmæssig havde tilegnet sig. Han, Peter Nissen, beraabte sig paa, at den Jord fra Arilds Tid havde ligget til Præstegaarden og af Adelen i den katolske Tid var skænket til Præstekaldet for Sjælemesser. Striden varede i flere Aar, og der førtes i Sagen mange Vidner fra hele Sognet, hvis Navne er optegnede, men Johan Tewes synes at have tabt Sagen, idet der efter den Tid kom til at hvile en Afgift paa Gaarden, og der findes endnu den Dag i Dag et Engstykke mellem Kobbersted og Skovhus tilhørende Præstekaldet i Aller. Efter Johan Tewes finder vi, at C l a u s T e w e s, maaske en Broder til ovennævnte, har været i Besiddelse af Gaarden. Han nævnes flere Gange i Akterne sammen med sin Svigersøn, og Jordstriden blev først endt i hans Tid. Der er endnu opbevaret en Egeplanke, der er indmuret over Stalddøren, men funden 1889 i det gamle Stuehus, da dette blev nedrevet, hvorpaa der staar indskaaret følgende:

CLAVS TEWES ANNO 1695
BODIL CLAVSES,
HERREN BEVARE ILD.

Indskriften fortæller, at Claus Tewes har taget sig en Hustru fra Egnen, da Bodil var et meget almindeligt Navn blandt Bønderne paa disse Tider.

Træstykket fandtes mærkværdigvis i »Køllen«, hvor man røgede Flæsk, men har maaske oprindelig siddet over Indgangsdøren — en smuk Skik, som man brugte den Gang. Efter Claus Tewes finder vi i Skyldprotokollen, at en Mand ved Navn D a u m har haft Gaarden, kanske hans Svigersøn, og derefter har A l b r e c h t J o h a n s e n været Fæster af Kobbersted. Efter Navnet kan han være en Søn af den forrige Besidder, Johan Tewes, og det tyske Navn Albrecht bekræfter, at Familien er indvandret sydfra.

Albrecht Johansens Hustru hed Maren, og hun er død i 1754. Han selv er død omkring 1757; paa denne Tid er der i hvert Fald gjort Skifte, og tvende Døtre har da faaet udbetalt Arv efter Faderen, nemlig B o d i l og M a r i e Albrechtsdatter, og givet Afkald i Skyldprotokollen for Tyrstrup Herred. I Aaret 1748 blev en anden Datter, E l i s a b e t h Albrechtsdatter, gift med M a d s T ø g e s e n fra Sillerup, som nu er blevet Besidder af Gaarden. Han levede til 1786 og var da 68 Aar gammel, og hans Hustru, Elisabeth, der var født 1728, døde 1805. Hendes Navn har holdt sig paa Gaarden indtil denne Dag, altsaa i ca. to Hundrede Aar, et Bevis paa, hvor trofast og vedhængende man i de gamle Slægter var med Hensyn til Fædrenes Navne.

Ægteparret havde fem Børn, hvoraf de tre blev voksne, nemlig: A l b r e c h t — efter Bedstefaderen —, Jørgen og Maren. Mads Tøgesen var Mand paa Gaarden i næsten 40 Aar, og hans Navn nævnes ofte i Aller Sogns Annaler. Efter Udskiftningen opføres Arealet til 57 store Tdr. Land, og Gaarden var efter den Tids Forhold en god og velbesat Ejendom. Han har ogsaa sat sig et Minde, idet der paa en anden Egeplanke, der er indmuret i Laden, staar følgende Indskrift:

MADS TØGESEN, ELISABETH MADSES, 1779.

Man ved ikke, hvor denne oprindelig har haft sin Plads; men utænkeligt er det ikke, at der ca. 100 Aar efter Claus Tewes igen er bygget et Stuehus. Om Sønnen J ø r g e n vides intet, den anden

Søn, Albrecht Madsen, fik Gaarden efter Faderen, og Datteren Maren blev i 1789 gift med Nis Madsen i Stubbum paa Gaarden, som senere tilhørte H. J. Krog.

Ved denne Tid boede paa en af de gamle Frigaarde i Stubbum »Frimanden« Jørgen Sørensen og hans Hustru Mette Hansdatter, som førte Slægtsnavnet Ahrenkiel. Ejerne af disse Frigaarde var i Besiddelse af visse Friheder, skænket dem af Kristian I. til evig Arv og Eje, og de har nok været ansete og dygtige Folk, som man saa op til i Sognet. Dette Ægtepar havde tre Sønner, Hans, Søren og Jørgen Ahrenkiel, samt 4 Døtre, Mette Cathrine, Inger, Annemarie og Maren, som alle blev gift i Sognet. Inger Jørgensdatter, der var født i 1766, kom til Kobbersted og blev gift med Albrecht Madsen i Aaret 1785. Man har Lov til at tænke sig, hvorledes »den unge Karl«, som der staar i Kirkebogen, er vandret over »Spangen« til Stubbum eller maaske til Hesteredet over til Jørg. Sørensen og har anholdt om hans unge Datters Haand. Inger Jørgensdatter var kun 19 Aar gammel, da hun blev viet til Albr. Madsen.

Men dette Samliv skulde ikke vare længe. Allerede 1790 døde Albr. Madsen i sin bedste Alder fra sin unge Hustru og en Datter, født 1789, ved Navn Mette Albrechtsdatter. Denne Datter blev i 1809 gift med Lauge E. Bram i Stubbum paa fhv. P. Finks Gaard. Hun levede til 1870 og kan endnu under Navnet Mette Laues huskes af de ældre. Det varede dog ikke længe, før der meldte sig Friere til Inger Jørgensdatter, og i 1793 blev hun atter gift, nemlig med Ungkarl Jørgen Madsen fra Stubbum, hvis Broder, Nis Madsen, nogle Aar i Forvejen, 1789, var bleven gift med Maren Madsdatter, en Søster til Albr. Madsen. Det blev altsaa dobbelt Svogerskab. Ved Jørgen Madsens Giftermaal med Inger Albrecht, som hun nu kaldtes, er der opbevaret en Kontrakt, dateret Tyrstrup Herredsting den 6. Februar 1794, hvori Formynderen, J. Madsen fra Gammelby, paa sin Myndlings Metta Albrechtsdatters Vegne giver Afkald paa Arveretten til den hele kongl. Fæstegaard i Kobbersted, mod at der ved hendes 21. Aar udbetales hende 700 Rd. samt et nærmere betegnet Udstyr af Klæder og Møbler, saavel som at »svare og præstere det Elisabeth Madses efter Aftægtscontracten de dato Ulrichsberg den 6. Februar 1792 tilskrevne og protocollerede Aftægt«. Kontrakten er egenhændig underskrevet af Jørgen Madsen og Inger og som Lavværge af Nis Madsen i Stubbum. Desuden som Vitterlighedsvidner: Ambrosius, Feldmann og Herredsfogden Schultz fra Ulrichsberg i Simmersted.

Maren Madsdatter blev som nævnt gift med Nis Madsen i Stubbum. Hun synes ogsaa at være død i en ung Alder. Da Nis Madsen døde i 1809, tales der ikke om en Enke, men kun om 5 efterladte Børn. Her møder vi nu for første Gang Navnet *S v e n d s e n*, idet flere af Nis Madsens Børn er døbt med dette Navn. Man staar temmelig uforstaaende overfor, hvorfra det stammer. Nis og Jørgen Madsens Faders Navn skrives i Kirkebogen baade for Mads Sørensen og M. Svendsen. Om dette nu er en Skrivefejl fra Præstens Side eller ej, ved man ikke, men Forholdet blev dette, at Svendsen blev Familienavnet baade i Kobbersted og Stubbum, hvor Familien dog uddøde. Her gik det nemlig saadan, at ingen af Nis Madsens Børn fik denne Gaard, men derimod en Slægtning af ham, *K n u d M a d s e n*, fra fhv. N. Bondes Gaard i Skovhus.

Jørgen Madsen og Inger, Albr. Madsens unge Enke levede heller ikke længe sammen. Allerede i 1804 gik hun i Graven, kun 38 og et halvt Aar gammel, efter at være bleven Moder til tre Børn, hvis Navne var *M e t t a M a r i a*, *E l i s a b e t h C a t h a r i n a* og *M a d s J ø r g e n s e n*. Stifatteren, Metta Albrechtsdatter, der nu var 16 Aar gammel, havde altsaa mistet baade Fader og Moder, og for at faa hendes Arvelod ud af Gaarden, blev der 1805 foretaget en meget indgaaende Taksation af Gaardens Jorder, Husgeraad og alt, som forefandtes. I Indledningen til dette Aktstykke hedder det med den originale Retskrivning:

»Actum Kobberstedt den 21. Marts 1805.

Da Gaardmanden *J ø r g e n M a t z e n s* Hustru, *I n g e r M a t z e s* ved Døden er afgangen og haver efterladt sig en umyndig Datter af første Ægteskab, *M e t t e A l b r e c h t s d a t t e r*, nu 16 Aar gammel, saa er under 22de December f. A. udi Boen foretaget Forsegling, og i Dag til nærmere Skift og Deeling Boen bleven aabnet og inventeret i Overværelse af Enkemanden *J ø r g e n M a t z e n*, og Formynderen for hans benævnedes Stiefdatter, *S ø r e n J ø r g e n s e n* fra *O s t o r p*, af veakkommende Taxatores, saasom Sandemanden *J e p A n d e r s e n* fra *W e j s t r u p r ø y*, *A n d e r s H a n s e n* fra *G r ø n n i n g h o d e* og Tingbudet *C o n r a d W a g n e r* i *A l l e r* under Retens Direktion.«

Fortegnelsen, der er udstedt den 21. Marts 1805, og som kaldes en »Skifte- og Deelings-Recept udi Arvboen efter Gaardmanden *J ü r g e n M a t z e n s* i Kobbersted ved Døden afgangne Hustru, *I n g e r M a t z e s*«, er paa mange Maader interessant og viser, hvad et Bondehjem indeholdt for ca. 130 Aar siden af Ind- og Udbo. Ligeledes ses, at man i flere Henseender dengang er gaaet anderledes frem ved en

Vurdering end i vore Dage. Husbygningerne takseres saaledes fagvis, og Skovene takseres efter saa mange Læs Træ, som de skønnes at indeholde. Endvidere har man medtaget de levende Hegn, Podningerne, noget man nu ikke paaregner ved Vurderinger, og Stenbroen paa Gaardspladsen. Taksationen, der har taget to Dage, lyder noget forkortet saaledes:

1. Husbygninger:

S a l s h u s e t. bestaaende af 9 Fag med Skorsteen og Quist a Fag 34 rd, under samme Tag 4 Fag a 22 rd, do. samme Tag 2 Fag a 16 rd. Ø s t e r - L a d e 12 Fag a 16 rd, S y n d e r - L a d e 14 Fag a 14 rd, V e s t e r - L a d e 10 Fag a 12 rd. Et P l a n k e v æ r k og et rort i Gaarden 5 rd, B r ø n d e n med Tilbehør 7 rd, S t e e n b r o e n i Gaarden 18 rd, 9 Favne B r æ n d e a 4 rd, noget Eegetræ, G i ø d e n i Gaarden 40 rd, 24 St. Bøge-Planker, nogle kløvet Kampeste n.

2. Beester.

En sort Hest 44 rd, En sort Hoppe 40 rd, En sort do. 34 rd, Et sort Føl 16 rd, En graabroget Koe 14 rd, En do. do. 16 rd, 2de do. Køer 30 rd, En graahuet Koe 13 rd, En do. Koe 11 rd, 8te Stude a Par 40 rd, 4re andet Aars Stude a Par 21 rd, 2 andet Aars Quir 18 rd, 6 Aarings Kalve 24 rd, 2 Spæde Kalve 2 rd, 1 Griis-Soe 8rd, 8 Faar og 1 Vædder 20 rd, 2 Giæs og 1 Gaasse 4 rd.

3. Avlings-Redskaber.

En beslagen Vogn med Tilbehør 34 rd, En dito med Tilbehør 16 rd. En Trævogn med dito 12 rd. En gammel dito 2 rd. En Plov med Tilbehør 7 rd. 2de jernbunden Harver 4 rd. 2de Skovlader 3 rd. 2de Par Høehauer og Læstræer 3 rd. 1 Møgbør og Møgkrog 1 rd. 2de Svinetruge 10 Sk.

Efter at man derpaa har takseret Redskaberne, der fandtes i » H u g h u s e t « og » S k i æ r l o e n «, gaar man over til

4. Indboet

og begynder med, hvad der fandtes i S t o r s t u e n: »En Eege Dragkiste med 4re Skuffer, som var forseglet, Seglet recognosieret og ubeskadiget befunden, derudi:

»I det første Skuffe intet, uden Børnenes Livsklæder.

I det andet Skuffe fandtes: 5 Fruentimmer Huer med Strimmel.

I det tredje Skuffe: En Psalmebog med Sølv-Spænde, 5 Pd. heglet Hør.

I det fjerde Skuffe: Intet uden Børnenes Klæder.

En grøn malet T a b u l e t med noget Teetøy, 2de Messing Lysestager, 1 Speil med bruun Ramme, 1 Klædebiørste.«

Endvidere fandtes i Storstuen:

»En grøn malet, beslagen Eege heel Kiste, En grøn malet halv Kiste, En grøn malet beslagen heel Kiste, og En grøn malet halv Kiste med Beslag, alle indeholdende Klædningsstykker, Sengetøj, Blaar, Garn m. v.«

I e t l i d e t K a m m e r v e d S t o r s t u e n fandtes:

»Et Lp. Uld, 9 Pd. Garn, 3 Par Karer, et Uldhuus og en Uldkurv.«

I d e t S ø n d e r - D ø r n s e fandtes:

Et Stue-Uhr, Tvende Senge med Tilbehør, et Messing Sengebækken, 4re Rebbundne Stoele, 8 Læder Stoele, et Steenkrus med Tinnlaag, et Strygejern med 2de Bolter, et Staldløgte, 2de Ildfanger og Ildskovl, 6 Flasker og 2de Ølglas, nogle Bøger, et Eegebord med Skuffe.«

I K i ø k k e n e t :

»En Seng med Tilbehør, et Eegebord med Fod, 6 Tinn Fade, 12 Tinn Tallerkener, 4re Steen Fade, 16 do. Tallerkener, 6 Steen Skaale, en Messing Morter, 1 Kobber-Pott og do. Tragt, 1 Jernpande og do Rist, 2de Teekiedeler, 6 Messing Pott-Laage, 1 Tinn Skaal og do Kruus, 3 Jern Gryder, en Kaffemølle.

I e t K a m m e r v e d K i ø k k e n e t :

En Grynbank og et gammelt Skrien, 2de Madkurve, 24 Steen-Siebøtter, 1 Blik-Lystorm og 2de Rivjern, et Salthus.

I B a g h u s e t fandtes:

Brygger-Redskaber, 4re Messing-Kiedeler, et Kar og en Ballie, 2de gamle Tønder, en Vaskeballie, 2de Bagtruge og et Salttrug, en Quern med Tilbehør, 3de Korn-Solde og et Tems, 8 Kornsække, 3de Øltønder, en Jern-Trefod og Kielske¹⁾, en Kjerne med Tilbehør, 16 Stk. Melkebøtter, 2de Malkspande og 2de Flødespande.

I d e t l i l l e N ø r - D ø r n s e fandtes:

»En Jern-Kakkelovn, Et Eege Skatol, som var forseglet, hvilket Gaardsbesidderen med Formynderens Consens forlods udtager, En Seng med Tilbehør, et Eege-Syskrin, et lidet Spejl med forgyldt Ramme, 4 gammel Skilderier, et firkantet Bord med Skuf, en Krøypott²⁾, et lidet Brændeviins Anker, en Blik Tragt og en Smørpott, et lille Eege Hængeskab.«

Efter at man derpaa nævner mange forskellige Ting paa L o r i t e t, gaar man over til at vurdere tærsket og utærsket K o r n, samt den lagte R u g s æ d. Man ser, at en Td. Rug er sat til 4 rd, en Td.

1) Kjædelskede; Redskab, hvori Gryden hænger.

2) Krydderpotte.

Byg til 2 rd 32 Sk. og en Td. Boghvede ligeledes, og derpaa kommer Skoven til Gaarden: Mølskau, 192 Læs a 1 rd, Kiær Kobbel 77 Læs a 1 rd, Træerne ved Gaarden 10 Læs a 1 rd.

Podninger: Søndermarks-Kobbel 124 Favn a 2 Sk. Mølskau-Kobbel 206 Favn a 3 Sk. I Kiær Kobbel 184 Favn a 2 Sk. Fælleds-Kobbel, 111 Favn a 2½ Sk., i Heste-Kobbel 23 Favn a 2 Sk., i Torrebæk 323 Favn a 4 og 3½ Sk., Tørvejorden ansættes til 54 rd og Grunden til Gaarden til 644 rd.

Summen for hele Gaarden med Jorder, Indbo og Udbo beløb sig til 3 187 rd 44 Sk., og Fortegnelsen slutter saaledes:

»Ovenstaaende Taksation er af os undertegnede Taksatorer efter bedste Skønsomhed bleven forrettet, og ved Landeriernes Ansættelse taget Hensyn til den paa Gaarden hæftende Aftægt, hvorefter Gaardbesidderen Jørgen Matzen forsikrede, at have alting troeligen angivet, og Formynderen for den umyndige Stiefdatter erklærede, at han ey forlangede Manifestations-Edens Aflæggelse. Hvorpaa denne Forretning blev sluttet og underskreven.

Saaledes passeret i vores Hos- og Overværelse bevidnes herved. Actum ut Supra.

Paa Herr Auditeur Langreuters Vegne:

J. Hemsén.

A. C. L. Schmidt.»

(Fortsættes.)

SAMPLEREN

Folketro og Varsler fra Egnen omkring Tønder.

1. Der maa ikke gerne indtræffe Tordenvejr, medens Frugttræerne blomstrer; thi det virker hæmmende paa Frugternes Udvikling.

2. Frugttræerne skal have den første Gødning af Kreaturerne, naar de kommer paa Stald om Efteraaret.

3. En Stueplante trives bedst, naar den spejler sig.

4. Den trives derimod ikke,

naar den har staaet i en Ligstue.

5. Stubæg skal være de bedste til at gemmes.

6. Man maa aldrig maale Hænder med en anden.

7. Det varsler Regn, naar Syrenerne dufter stærkt, naar Fluerne stikker, og naar der viser sig mange Frøer i Haven.

8. En Bisværm i Maj er lige saa meget værd som et Læs Hør.

9. Naar et Søm af en Ligkiste slaas i en Vognstang, kan man holde et Par løbske Heste.

10. Naar man skal til Marked med Kvæg, skal man kaste Sten efter det. Hvis man rammer Kvæget, bliver det solgt.

11. Naar Saksen falder paa Gulvet og bliver staaende, varslers det med Lig.

12. Naar Storcken staaer paa Husryglingen (Mønningen) og ser ned i Skorstenen, dør der en i Huset, inden Aaret er omme.

13. Kreaturerne maa ikke første Gang om Foraaret komme paa Græs den 13. i en Maaned.

14. Kaalen skal nedgraves paa et frostfrit Sted St. Karens Dag (25. Nov.). Frøet, som dannes paa den, skal saas paa Fruedag (25. Marts), Planterne vil saa ikke blive angrebet af Kaalormen.

15. Hvis man sliber en Kniv i Julen, vil man i nær Fremtid komme til at flaa Kvæg.

16. Den Kop, eller det Glas, som Bygmesteren kaster mod Jorden, naar han holder Talen ved Rejsegildet, skal gaa i Stykker, for ellers vil der snart indtræffe Sorg i det nyopførte Hjem.

17. Hvis man har spist Æg, skal man knuse Skallene.

18. Det er tilladt at »stjæle« Blomsterskud.

19. Men faar man et, maa man ikke takke, thi saa trives det ikke.

20. Man maa aldrig plukke Blomster paa en Kirkegaard.

21. Et Nordlys bebuder streng Vinter.

22. En strandet Baad kaldes en Dødssejler. Det bringer Ulykke at bruge den igen.

23. Middagssøvnen begynder, naar Hyldebærbladene er saa store, saa de kan dække et Øje.

24. Den holder op efter Kloster Marked (omkring 16. Aug.).

25. Aftensædet begynder efter Klipleve Marked (9. Sept.).

26. Et Barn fødes ikke ved Ebbetid, og heller ikke mens Vandet gaar udad.

W. Christensen,
Vennemose.

Midler mod Kalvekastning

For at standse Kalvekastningen skal man hænge et Ræverad over Stalden.

Man skal nedgrave levende Katteskuller i Stalden.

Dette sidste Raad er virkelig bleven anvendt, og hvor utroligt det end lyder, saa hjalp det.

W. Christensen,
Vennemose.

VARSLER OG ANDEN OVERTRO FRA RAVSTED

Samlede af Børn i Ravsted
danske Skole.

Ildtræet i Havsted.

I Havsted i Ravsted Sogn gaar det Sagn, at en Mand har sat Ild i to Egetræer. Hvem Manden var, vides ikke mere. Det ene Træ staaer ved Leonhart Tofts Hus og det andet ved Eschelsens Hus. Det Træ, der stod ved Tofts, er nu savet om; men Huset er ikke brændt. Det andet Træ skal blive staaende, for de tror, at Huset ellers brænder.

Hensat Brand.

I samme By er der et Hus, hvor der er lagt en Papirrulle og en Pose Sand over hver Dør, og hvis de bliver fjernet, saa brænder Huset.

Hvor Huset blev bygget.

Det, som her skal fortælles om, er ogsaa fra Havsted; det er sket en Kilometer uden for Byen; der

boede en Mand ved Navn L. Toft. Engang da hans Kone gik uden for Huset, saa hun to Lys; hun kunde ikke begribe, hvad det var. Da hun gik ind og vilde have de andre til at se det, var det borte. Dette saa hun flere Gange om Aftenen. Nu er der blevet en stor Gaard der. Hvor hun saa de to Lys, er der nu en Dagligstue, hvor de sidder om Aftenen.

Hvor Toget kom til at gaa.

En sildig Aften var en Mand ved Navn Peter Andresen gaaet ud for at lægge lidt »til Fauls« (Fugls). Han laa længe; da saa han med et to Lys komme imod sig. Da det kom nærmere, hørte han et Tog komme, til sidst kom der et Tog helt op og forbi ham, og da det var kommet forbi, hørte han det fløjte. Der hvor han saa det, kom senere Mergeltoget til at gaa.

Varsel for Missionshuset.

En Aften da en ung Pige skulde hjem at se til sine Forældre, saa hun en Række Vinduer oplyste. Hun kunde ikke forstaa, hvad det var for nogle Lys. Da hun kom nærmere, forsvandt Lysene. Der, hvor de Vinduer er set, er nu blevet bygget et Missionshus. Dette er set i Fogderup.

Henrik Toft.
13.-5.-33.

Forbrand.

En Morgen Kl. 4, da Fru Hansen som hun plejede, kørte ud for at malke Køerne, var de helt nede i den anden Ende af Marken, og som hun vilde vende sig om for at hente dem, saa hun, at Nørregaarden stod i lys Lue. Ilden kom ud af den forreste Port, og saa bredte den sig over hele Huset. Fru Hansen skyndte sig

at faa Hesten for Vognen og vilde køre efter Folk; men da hun var kommet ud paa Vejen og vendte sig om og vilde se, hvor slemt det var, var det allerede borte. Da hun kom hjem om Aftenen, fortalte hun sin Mand, hvad hun havde set. Den næste Morgen vilde han med ud at se, om han ogsaa kunde se noget. Da de kom derud, sagde Fru Hansen: »Der kan du se!« Da han vendte sig om og vilde se, var det borte. Saaledes saa Fru Hansen det flere Gange om Morgen Kl. 4. Hun saa det aldrig om Dagen, altid om Morgen Kl. 4, naar hun kom. — Men Nørregaard er da ikke brændt endnu.

Marie Thomsen.
11 Aar.

Varslet om Hønsehuset.

Min Bedstefader boede i gamle Dage i Hyndingholm. En Dag, da han gjorde rent ude i Hønsehuset, hørte han et Hanegal i Laden ved Siden af. Han løb derind, for han vilde ikke have Høns derinde; men da han kom derind, var der ingenting at se. Men to Aar efter blev der et Hønsehus bygget, hvor Hanen havde galet.

Hans Evertsen.
13 Aar.

En Forbrand.

I Korup By har Kristian Aakjær set Peter Hybschmanns Gaard i Forbrand, og et Aar efter brændte Gaarden.

Erik Kiesbye.
12 Aar.

Varslet.

En Dag for nogen Tid siden sad min Bedstemor inde i vores

Stue og saa et langt Ligtog køre forbi. Lidt efter kom der nogen ind i Stuen, saa sagde hun: »Hvem var det, der blev begravet?« De andre havde ingen Ligvogt set; men nogle Dage senere døde vor Nabo.

Hans Rossen.
13½ Aar.

Fra Hornsgaard i gamle Dage.

For 17 Aar siden brændte Hornsgaard. Den var før meget smukkere. Da laa Stuehuset, som det er; det var sammenbygget med et Vaskerum. Udhuset var trelænget og straatækket. Der var en Indkørsel her fra Vejen, ellers var Gaarden sammenbygget. Ejeren hed den Gang Peter Toft. Paa Gaarden havde de en stor sort Hund, den sad i nogle Dage i Døren og tudede. Anders Slagter vilde saa gaa hen til Hunden, og imens saa han en Ligvogn for Døren og flere Vogne: han blev helt sær tilpas og tænkte: »Jeg skal nok sørge for, at det ikke skal ske«. I den næste Uge døde P. Toft, og Anders Slagter passede paa, da han skulde begraves, at Ligvognen ikke kom til at staa for Døren. Men da Kisten skulde bæres ud, manglede de lige en Mand og raabte til Anders Slagter om Hjælp. Imens kørte en anden Ligvognen tilbage for Døren; Anders sagde, da han saa dette: »Fy, saa skulde det dog ske!«

Ingeborg Christensen.
12 Aar.

Et Varsel mere fra Horns.

Østen for vort Hus laa der for 48 Aar siden 2 store Gaarde, Ejerne hed Rask og Toft. Gaardene brændte begge to en Nat, da det tordnede. Der fortælles, at inden de brændte, saa Folkene i

Bredevad, at Gaardene brændte, og de hørte Kreaturerne brøle; men da de var paa Vej til Horns, var Ilden borte, men bestemte otte Dage efter, samme Tid paa Dagen, brændte Gaardene. De blev aldrig bygget op igen; noget af Jorden hører til Fars Gaard, Resten til de andre Ejendomme i Horns.

Ingeborg Christensen.
12 Aar.

En Forbrand.

I Ravsted har Kristian Aakjær set Ravsted Mejeri i Forbrand, og tre Maaneder efter brændte der ogsaa meget af Mejeriet.

Kristine Kiesbye.
10 Aar.

Et Spøgelse i Kirketaarnet.

En Aften, da Vognmand Christensen kom op i Kirketaarnet, saa han en hvid Skikkelse foran sig. Han blev saa sær tilpas. Da han vilde gaa frem, var det borte. Men da han gik længere op, kom det igen, og det saa ud, som det havde noget med sig. Da gik han ned for at hente nogle andre, og da de kom derop, var det borte.

Anna Christel Oldenburg.
11 Aar.

Spøgelset i Kirketaarnet.

For en Tid siden sagde man, at der var Spøgeri i Kirketaarnet. Men da man saa fik nærmere undersøgt, viste det sig, at der var ingen Spøgelse. Det var kun en ung Karl, der gik op i Kirketaarnet om Natten Kl. 12 med et Tæppe om sig samt en Lommelyste i Haanden, som lyste igennem Tæppet, saa det saa ud som et Hoved, der hang langt ud af Kirketaarnet.

Jens Eriksen.
13 Aar,

RIBE STAMPEMØLLE

G. HUSTED CHRISTENSEN

Trælast - Bygningsartikler - Korn og Foderstoffer
Telf. 20 og 320 Kunstgødning - Brændsel RIBE

Anders Lervad & Søn

Askov pr. Vejen
Fabrikation af: Haand- og Kunstvæve med alt Tilbehør, Høvlebænk og Værktøj til Sløjd og Husflid. - Bogbinderværktøj. - Kurvemager-værktøj. - Alt i prima Kvalitet med fuld Garanti og til billigste Priser.
Priser paa Forlangende.

GRAM

KOLEANLÆG

for ethvert Formaal.

Brødrene Gram A/S
VOJENS.

Holsted Spare- & Laanekasse.

Kontortid: Holsted By 10-12 Fm., 2-5,30 Eftm.
Holsted St. Tirsdag, Onsdag og Fredag Fm. 10-12
Føvling hver Torsdag Fm. 10-12.

Bræmninge Efterskole.

Vinterskole: Novbr.-April Piger og Dreng 14-19 Aar
Sommerskole: Maj-Oktober for Piger 14-19 Aar
Alm. Skolefag med Sprog (spec. Engelsk) Maskinskrivning, St. nografi og Musik, (Klaver, Orgel, Violin) Praktiske Fag, Sløjd, Husholdni: g. Haandarbejde, Vævning og Fritidsarbejde (Maling, Tæppe m. m.) Oplysning om Understøttelse og Friplads ydes gerne og Skoleplan sendes
Forstander K. Damm.

De kan selv regne det ud!

Selvfølgelig bør et Gulvtæppe være af uldent Stof. - De sønderjydske Gulvløbere er at en ypperlig Beskaffenhed, idet Ulden gør Tæppet blødere at træde paa, stærkere i Br. g. samt skyer Støvet. Vi kan tilbyde Dem en meget slidstærk Kvalitet og nævner her nogle Pris-eksempler paa 3 Størrelser:

380/270 . . . Kr. 81.00
430/360 . . . „ 123.00
480/360 . . . „ 137.00

I de nævnte Priser er beregnet Opmaaling, Sammensyning, Paalægning og Underlag af svær Gulvpap. - Det er et enestaaende Tilbud.
Kjøbenhavns Tæppelager,
Frederiksborggade 34.

Andelselskabet Odense Eksportslagteri ODENSE

Gummistøvler

HANDELSBANKEN I TØNDER

Filial af A/S Kjøbenhavns Handelsbank
Kontortid 10-12 og 2-4 - Lørdag 9-12 1/2
TØNDER

NEW DEPARTURE FRIHJULSNAV

BEDST

BILLIGST

Eriksen & Christensen A/S

Korn & Foderstoffer
ESBJERG
Telf. 1500

Forlang **Gulvtæpper**
fra
Sønderjydske Tæppefabrik
A. R. KJÆRBY
Højer

Esbjerg
Jernstøberi & Maskinfabrik
Jensen & Olsen
Esbjerg
Telf. 31

Munkesten
Kirketagsten
Gulvsten
til Kirker leveres i prima Varer
af **HANS LARSEN & SØN**
Ladby Teglværk Næstved 194

Vejen Sparekasse.

Kontortid 10-12 og 2 4.

VEJEN.

A/S *Det Nordiske
Kamgarnspinderi,*
Sønderborg.

Als Husholdningsskole

Sønderborg.
5 og 2 Mdrs. Kursus begynder 4. Novbr.
3 Maaneders Kursus begynder 6. Januar.
Amtsunderstøttelse kan søges.
Plan sendes *Johanne Hansen.*

Nordisk Tricotagefabrik

H. Chr. Mørck.
Damestrømper Herresokker
Jumpers Veste
HADERSLEV

Ribe

Radiatorer

Kolding Eksportslagteri

Telf. 1657

KOLDING

Frk. Ravn

Væveskole
VEUM
Askov pr. Vejen

Væveskolen „Askovhus“

Indeh.: Paula Trock & HennyBaumann
Statsanerkendt teknisk Skole med 6 Maaneders Kursus, samt 2-ærig Kursus for Lærende- og Erhvervsuddannelse.
Forlang Prospekt Tlf. Askov Nr. 31

Ladelund Landbrugs- og Mælkerisikole. Brørup St.

5 Mdrs. Landbrugskursus Nov. - Marts
9 — do. Nov. - Juli
8 — Mælkerikursus Septbr. - April
2 — Kontrolkursus Marts - April og Septbr. - Oktober.
Amtsunderstøttelse søges inden 1. Juli og 1. Januar.
Skoleplan sendes. *J. C. Overgaard.*

Dampmøllen Viktoria

Aktieselskab
ODENSE

Dansk Paramenthandel
K. F. U. M., Gøthergade 115A'
København K.
Kirke-Effekter, Tal til Kirketavler
Præstekjoler, Alter-Særkalke

Vestergade 28 TUNDER
I Kl. moderne Lejebiler til moderate Priser
DAG OG NAT
Telefon 397
K. M. SØRENSEN

KURSUS I BRØDERI-TEKNIK

1. Hvidsøm - 2. Kulørt Broderi - 3. Sammentrækssyning
4. Udenlandske Syninger - 5. Guldbroderi - 6. Overføring
Undervisningen foregår paa Kunsthaandværkerkolen, Bredgade 66

Lidmeldelse foregår hos
SELSKABET TIL HAA N D A R B E J D E T S F R E M M E
Pilestræde 26, Central 6108, København - Udsalg af alle Arter Kunstbroderier
Pude- og Stolebetræk - Tæpper - Gardiner - Aflæg vore Udstillingslokaler et Besøg

„BØRREHUS“ HUSHOLDNINGSSKOLE
KOLDING (med Barneplejeafdeling)
Nye Kursus begynder 3. Novbr. og 3. Maj.
Amtsunterstøttelse kan søges inden 1. Juli og 1. Januar.
Skoleplan og nærmere Oplysninger sendes.
Kirsten Simonsen.

Marius Knudsens Efterf.
(R. Westergaard)
Sct. Jørgensgade 214 - Odense - Tlf. 247
ARTESISK BRØNDBORING

A/S H. P. LØVENGREENS GARVERI
Roskildevvej 57, København, Telefon 8068
Prima garanteret Grube- og kombineretgarvede Kærne-
stykker. Føres af samtlige Læderhandlere.

Københavns Kul & Koks Kompagni
Aktieselskab
Etableret 1909
Islands Brygge 22 - København S

Graasten Bank A/S
Kontortid 10-12 & 2-4
GRAASTEN

Snoghøj Gymnastik-
højskole
Fredericia.
3 Maaneders Sommerskole.
5 - Vinterskole.
Skoleplan sendes.
Jørgine Abildgaard. Anna Krogh.

Wielholm
KUNSTHÅNDEVÆRKTØJ

Peder Hvittfeldtsstræde 9
Telf. 9167 - København K.

Bogtryk, Stenryk, Staaltryk

Andels-Anstalten Tryk
(Gensidigt Livsforsikringselskab)
Statsanerkendt Statskontrolleret
Præmiereserve ca. 37 Mill. Kr.
Samlede Aktiver - 42 -
Hovedkontor: Rosenørnsallé I. Kbhv.

**Danske Mejeriers
Fællesindkøb**
København St. Kongensgade 110
Kontor Telf. 6781 Lager Telf. 6783

Køb altid de blindes Varer og
støt dermed en god Sag

Blindes Arbejde A/S
Jagtvej 183, Str. - - Telef. 15986
KØBENHAVN

Børstevarer, Gulvklude, Kurvevarer,
Madraser, Frøsko, Vavede Varer
(Møbel og Gardinstoffer samt
Hvidevarer)

Askov Møbelfabrik
pr. Vejen. Telf. Askov 48.
Spec.: Bondestole. Forlang dem hos Deres
Møbelhandler. Salg fra Fabrikken finder
kun Sted til Møbelforretninger.

A S
Sønderjyds Frøforsyning
Aabenraa. Telf. 47.
Frøleveringerne er underkastet
Statsfrøkontrollens selvvirkende
Kontrol.
Alle Iste Kl's Stammer føres.

Spis
Nissens ægte Pumpernickel-Brød
Det er dansk!
Aabenraa Pumpernickelfabrik.

Akts. Kulsyre & Tørisfabriken
UNION
København. Vesterport 284
Telefon Central 231

HANS DAU
Møbelsnedkeri - Antikviteter
Stilfuld Restaurering af gamle
Snedker- og Billedskærerarbejder
Ribe

Rødding Bank
Aktieselskab
RØDDING

De maa besøge
Pølsekroen
ved B. T.-Centralen
naar De kommer til København
Lyn-Frokost eller Middag
serveres paa faa Minuter.
Desuden serveres forskellige
Pølseretter
Fra Grill paa 3 Minuter medens
Gæsterne ser Tilberedningen
Tournedos. Mixed Grill. etc.
Kylling steges paa 5 Minuter
Bedste Varer og billigste Priser
Bemærk: Eget Konditori
Alf. Brydesen.
Pølsekroen Raadhuspladsen

VARELOTTERIET

byder sine Spillere de
største Gevinstchancer og
støtter dansk Haandværk
og Industri samt velgørende
Institutioner.

Aarlig 228.000 Gevinster
Spil og vind!